

EGYHÁZI- ÉS ISKOLAI SZEMLE

Felelős szerkesztő: TARNÓCZI LAJOS bihari ref. lelkész

Megjelenik két hetenként, szombaton.

Előfizetési ára: egész évre 50 Lei, fél évre 25 Lei, egyes szám 2 Lei.

Szerkesztőség, kiadóhivatal: Oradea-Mare (Nagyvárad) Ferdinánd király-út (Rákóczi-út) 14. sz. Ide küldendő a lap szellemi részére vonatkozó minden közlemény. Előfizetési díj, hivatalos hirdetések díja és reklamációk Konrád Géza címre, Oradea-Mare, (Nagyvárad Ór-utca 1. sz. küldendők.

Közös ügyek

Nem lehet kétséges a Királyhágóntuli kerület sorsa. A v. szonyok kényszere, a helyes ut parancsoló szüksége teremti ezt meg. A legrövidebb egymásutánban megtörténik az új kerület szerveinek beállítása a presbiteriumok szavazatival. Ezzel Románia területén két magyar református egyházkerület lesz két magyar református püspökkel, akiknek egyformán helyük van a Kamarában. Az önálló kerületi berendezkedés azonban nem jelenti az Erdélyvel való minden kapcsolatot e szakitását. Sőt éppen most van itt az ideje annak, hogy ezeket a kapcsolatokat valóban megteremtjük. Ebből a célból küldte ki az erdélyi kerület is a maga bizottságát. Ugy látjuk, hogy közös ügyeinket két csoportra oszthatjuk. Egyik az egyházkormányzat, a másik egyes egyházi intézmények csoportja.

Az egyházkormányzat körébe tartozik felső egyházi hatóságaink kiépítése, a *konvent* megalkotása és a *zsinat* összehívása. Első lépés a konvent megteremtése már csak azért is, hogy függő bírósági ügyeink legfelső fokon való elbírálása megtörténhessen. Az erdélyi kerület választott ugyan legutóbbi gyűlésén ilyen „főtörvényszéket”. A zsinati határozat szerint ez a mi legfőbb bíróságunk is. Az önálló berendezkedés azonban azt követeli, hogy abban nekünk is képviselőnk legyen és ez nem lehet másképp, mint a konvent létesítésével. Ennek a konventnek különben első feladata a zsinat összehívása kell, hogy legyen, ahol el kell intéznünk a magyarországi ref. egyházzal való elszámolásunkat a lelkészi nyugdíjintézetből és a közalapból való részesedésünk tekintetében.

A mi pedig közös intézményeinket illeti, ezek között első helyen áll a *lelkészképzés* ügye. Arra most nem gondolhatunk, hogy a Királyhágóntuli kerület önálló theol. fakultást állítson fel, bár ennek kell a legelső és legnagyobb célunknak lenni. Egyelőre azt kellene azért munkálnunk, hogy a kolozsvári theol. fakultásra állítsunk be két theológiai tanári

széket, még pedig egyet a gyakorlati theológiai és egyet az egyházjogi szakon. Másfelől alapítványok és segélyek által lehetővé kellene tennünk, hogy ott a mi fiaink is kedvezményeket nyerjenek.

A másik közös feladat *népiskolai tankönyvek*, különösen a *vallástani kézikönyvek kiadása*. Ez is, sürgőssége miatt, közös. Mivel az erdélyi kerületnek már vannak államilag elfogadott iskolai kézikönyvei, egyelőre azokat kell alkalmaznunk. A jövőre azonban a királyhágóntuli kerületnek ezt önállóan kell a kezébe venni az énekes könyvek és az egyházi nyomtatványok kiadásával egyetemben.

Mindvégig közös és egyetemes ügy maradhat a *diakonissza képzés és a kórházi, fogházi és katonai lelkészsegek ügye*. Az elsőt belkörüleg kell megvalósítanunk, az utóbbiakat az állammal illetve hatóságaival.

A diakonissza-képzés megkezdése sürgető szükség. A debreceni diakonissza-otthonban erről a területről három növendék már kiképzést nyert. Kettő közülök nálunk van. A betegápolás a rabnők lelkigondozása rájuk vár és ezen a területen még egyetlen lépést sem tettünk ebben az irányban. A keresztény szeretet eme munkája véleményünk szerint az igehirdetéssel egyenlő fontossága, sőt sokszor több, mert alapja ez el nem hathat, az ott is lelküket megmenthet meg. Semmiféle áldozat nem nagy, ha esetleg egy református kórház létesítése által ott alkalmaznánk először diakonisszáinkat, ahol újakat is képezhetnénk.

A katonai lelkészek alkalmazására nézve a bihari egyházmegye indítvánnyal járult a kerület elé, de ezt is közös megegyezés alapján kell az állammal dűlőre juttatni.

Végül talán legfontosabb közös ügy a *népiskolák fenntartása* a tanítói fizetések biztosítása által. Ebben az irányban már közösen történtek meg a kezdő lépések is, más felekezettel egyetértésben.

Mindeme közös ügyeinket a két kerület ebből a célból kiküldendő bizottságának kell a legrövidebb idő alatt munkába venni.

Tarnóczy Lajos.

A bihari egyházmegye közgyűlése

F. évi augusztus hó 5-én tartotta meg a bihari ref. egyházmegye közgyűlését Nagyváradon Sulyok István esperes és Tatár Zoltán legidősebb tanácsbíró elnöklete alatt, melyen a tagok nagy számban jelentek meg.

A közgyűlést mély buzgósággal áthatott esperesi imádság nyitotta meg. A tárgyalás pedig az esperesi jelentés előadásával kezdődött. Volt ebben a jelentésben jólesően felemelő momentum, de volt olyan is elég, amely az egyházhoz ragaszkodó lelkek ajkára azt a kérdést adta: Mi lesz az egyházunkkal, ha ez így tart?

Folytonosan hanyatlak az urvacsorával élők száma. „Egyik-másik nagyobb lélekszámu gyülekezetekben annyira minimális ez, hogy látszik, miszerint ott az urvacsorának mély jelentőségét egyáltalában nem ismerik, nem tudják s ezen az uton a Krisztusba való belekapcsolódás gondolata és szükségessége hiányzik a lelkekből.” És ami még szomorubbá teszi ezt a megállapítást, hogy több helyen „a templomlátogatás elhanyagolása a nőknél jelentkezik, tehát éppen azoknak a kedélyvilágában fordul elő kóros jelenség, akiknek valóságos hitéből fakadtak fel a hitéletnek legszebb virágai minden korban és minden időben.”

Sajnos, sok gyülekezetben a kormányzásra, a példaadásra hivatott szervek, a presbyteriumok magatartása is aggasztó. Voltak presbyteriumok, melyek megtagadták, megakadályozták tisztviselőik jogos igényének a kielégítését s elnézték, hogy gyermekeiknek a pásztorá éhínséggel határos nyomorúsággal küzdök vagy vándorbotot fog a kezébe ugyanakkor, mikor a tehén stb. pásztorának a szükségleteit bőségesen igyekeztek kielégíteni.

Ilyen magatartás miatt a hegyközsatári presbyteriumot egyhangulag hozott határozattal feloszlatta s vele szemben a legszigorubb eljárásra hívta fel az egyházmegye elnöksége.

Megnyugtató volt az adakozásokról való jelentés, mely szerint a múlt évben a bihari egyházmegyében lakó hívek több, mint 100,000 lelt adtak össze iskolai célra.

Jóleső érzéssel hallottuk, hogy a nagyváradai egyház óriás áldozatkészséggel fenntartotta a tanítónőképzőt és a polgári leányiskolát és emellett 14 új elemi iskolát nyitott meg és tartott fenn.

A biharpüspöki-i egyház 100,000 leies költségeloirányzatát 70,000 leies rendkívüli adókivetéssel elhatározta templomának megújítását.

Az esperesi jelentés mellett másik fontos tárgyát képezte a gyűlésnek az egyházkerületi kérdésben való határozathozatal. Ebben a kérdésben egyhangulag az alábbi határozatot hozta:

„Közgyűlésünk, mely annakidején az ideiglenes kerületté való alakulást az egyetemes ref. egyház érdekeinek legmegfelelőbbnek találta, most a változott viszonyok között, ugyancsak az egyetemes egyház érdekét tartva szem előtt, mely eme nagy horderejű ügy elbírálásánál első sorban kell, hogy figyelembe vétessék és az elhatározásnál indítóokul szolgáljon, az új önálló kerületté alakulás mellett fogal egyhangulag állást.

A gyűlés kiküldte a megbizottait úgy az értekezletre, mint a kerületi gyűlésre. Az értekezletre az egyháziak közül Tarnóczi Lajost rendes, Könyves Jánost pöttag, a világi részről Szegedy Lajos dr tanácsbíró rendes, Tatár Zoltán tanácsbíró pöttagképen küldötte ki.

Egyházkerületi képviselők lettek: Major Gyula lelkész és Szegedy Lajos dr világi tanácsbírók rendes tagok; Tarnóczi Lajos lelkész és Tatár Zoltán világi tanácsbíró pöttagok.

Közgyűlés után a bíróság ülésezett, mely 3 fizetéskiszolgáltatási ügyben hozott ítéletet.

Jegyző.

Adalékok

a nagyváradai református tanítónőképző-intézet 1919/20. és 1920/21. évi történetéhez.

A nagyváradai ref. tanítónőképző-intézet utolsó XIV. évi értesítője 1919 júniusában jelent meg, a régebbieknél jóval szűkebb terjedelemben, mert a papírnak és a nyomdai munkának nagyon magas ára nem engedte még a régebbi szerény kereteket sem. Az 1919–20. iskolai évről már nem adhattunk értesítőt, mert a fenntartótestület pénztárának erre nem volt anyagi fedezete, de megcsendesesen, befelé munkálkodó intézetünk életében nem is adta elő magát semmi olyan különösebb esemény, amiről a nagy nyilvánosság előtt okvetlenül be kellett volna számolnunk. Ami mégis érdekelheti intézetünk fenntartóit és barátait, azt rövidre fogva itt közöljük:

Az 1919–20. iskolai évben intézetünk XV. évében négy osztályban 114 rendes és 11 magántanulónk volt. Tanítónői képesítő vizsgálatra 36 növendék állott elő, a képesítő vizsgálatokat a kormány képviselőjének jelenlétében le is folytattuk teljesen szabályszerűen, de ezekről oklevelet mégsem adhattunk végzett tanulóink kezébe, mert a román nemzeti tárgyakból leteendő vizsgálatokra vonatkozó rendeletet sem főhatóságunk, sem intézetünk nem kapván meg, e tárgyakból tanulóink nem készültek s így vizsgálatot sem tehettek. Magyarországra távozó 11 növendékünk is csak csonka bizonyítványt kaphatott, mert a kiadott rendelet ideiglenes, vagy a Magyarországra távozó tanulókkal szemben részleges fölfüggesztése ügyében Kolozsvárt járt igazgató is csak negatív eredménnyel tért vissza. A Románia területén maradt növendékeink huszan jelen tan-

évben karácsonykor [13] és júniusban [7] tartott képesítő vizsgálatokon tették le a román tárgyakból a képesítő vizsgálatot s meg is kapták állam-érvényes magyar tannyelvű iskolákra szóló okleveleiket. Ebből a 20 oklevélből kitűnő 5, jeles 7, jó 7, elégséges 1. Tehát az átlagos eredmény jeles. Ot végzett növendékünk még nem jelentkezett ezen pótbefejező-képesítő vizsgálatra.

Munkánk egyébként a régi tanterv alapján folyt teljes intenzitással, egy kiforrott rendszerű pedagógiai szakiskola szabályszerű lüktetésével. A fűtőanyag drágasága miatt a szorgalmi időt karácsonykor és húsvétkor is meg kellett rövidítenünk, de így is mindenben eleget tettünk a tanulmányi követelményeknek; az igazgató és a tanárok gyakran látogatták egymás tanóráit és résztvettek a növendékek gyakorlati kiképzésében. A vallásos nevelés volt munkánk alapja, ebben semmi eltérés nem volt a múlttól s a tantestület maga járt jó példával elől; mindig teljes számban jelent meg most is a növendékekkel együtt az istentiszteleteken s járult velök együtt az Ur asztalához épügy, mint a szélső marxista forradalom legvörösebb napjaiban, amit minden ellenkező mende-mondával szemben hivatalos hűséggel kötelességem felemlíteni. Számottevő változás volt 1919–20. évi berendezkedésünkben az a körülmény, hogy az elemi gyakorló iskolát régi osztatlan formájából részben osztottá fejlesztettük s ekkor nyert tanítói megbízást nálunk Tóth Mariska a nagyváradai községi iskola egyik kiváló tanítói eredményekkel ékeskedő tanítónője és Papp Margit, intézetünk kitűnő képesítési tanítványa, aki a betegsége miatt egy évre szabadságot Homolya Etelkát helyettesítette. A részben osztott elemi gyakorló iskolánk tanulóinak száma az 1919–20 iskolai évben meghaladta a 120-at.

A képzőintézettel kapcsolatos internátusban 76 tanuló nyert elhelyezést, akik közül az országhatárok végleges megállapítása után 36 nem tudott visszajönni, íthagyván ruha- és ágyneműit, ami még ma is sok gondot és fáradságot igényel az intézet vezetőségétől. Elemezésünk az adott viszonyokhoz érten nemcsak, hogy kifogástalan volt, de szakemberek megállapítása szerint a testvér intézetek versenyén felül állott. Kenyeret is többet tudtunk adni, a hatóságilag megállapított fejadagoknál, — sajnos — azonban ez a hivatalosnál nagyobb adag is kevés volt.

Súlyosan nehezedtek fenntartó-testületünkre az anyagi gondok. A tanárkar állami járandóságai elmaradtak s így a saját erejéből kellett előteremtteni azt a minimális összeget, amiből a megnehezült megélhetési viszonyokat meg sem közelítő személyzeti kiadások fedezhetők voltak. A szükségletek nagyobb része kölcsönből fedeztetett. De nyomasztó lelkiállapotba sodorta tanárkarunkat is az élet gondja — s igazán különös kegyelme a Gondviselésnek, hogy az ideális munkánk végzéséhez csonkítatlan épségben megkívántató lelkiületünk nem kezdette ki az anyagi élet bajaival, gondjaival folytatott szünet nélküli küzdelmünk. Ez a körülmény nagyrésztben a fenntartó testület küzdelmeinket megértő és erejéhez mért, sőt azt túl is haladó méltányos magatartásának és jóindulatának köszönhető.

Az 1920–21. tanév, intézetünk fennállásának XVI. éve — ami évek óta nem történetelt meg a rendes időben kezdődött és végződött. Szeptember 9-én volt az évmegnyitó, június 13-án az évváró istentiszteletünk. Mindkét alkalommal Csernák Béla lelkész ur imádkozott, illetve prédikált. Szeptember 10-én már rendszeren tanítottunk, de új elhelyezkedésben, változott tanulmányi rendelet és új kartársakkal. Az elhelyezkedésünkben előállt változást egyrészt az internátusunk megszűnése másfelől az a körülmény okozta, hogy a ref. polgári leányiskola tanítása is a délelőtti órákra helyezettett át s mi a nagyobb létszámú polgári leányiskolának engedvén át iskolánk képzőintézeti udvari részét a képzőintézettel az épület Jakab Mihály-utcai frontját foglaltuk el. A Nagy Sándor-utca felőli internátusi épületrész 9 hónapra a zsidó lyceumnak — s a konyha és mellékhelyiségek bármikor felmondható 1 évre az Atlantic filmgyár műhelytelepének adtak bérbe.

Tanulmányi rendünkben az a változás állott elő, hogy a miniszteri rendeletnek megfelelő óraszámában beillesztettük tantervünkbe a román nyelvtannak, Románia történetének, földrajzának és alkotmányának tanítását. A román nyelvi órák által okozott többlet órák súlyát a zene-órák viszonylagos redukálásával enyhítettük.

A tantestület tagjai közül Magyarországra távozott Szalay Margit kartársunk, aki a budapesti VIII. kerületi állami tanítónőképző intézethez nyert beosztást. Tantárgyait (nyelv és történelem) Ritókh István, Gaál Teréz és az óraadói minőségben ideiglenesen alkalmazott Fráter Margit vették át. Tanárkarunk új erővel szaporodott tehát Fráter Margit és Karácsony József személyében; az utóbbi a román nyelvet tanította mind a négy osztályban.

A jelentkező tanulók nagy száma miatt a nagyváradai ref. egyház elemi gyakorló iskolánkat ismét tovább fejlesztette s ez évben már három tanítónő [Homolya Cecília, Tóth Mariska és Papp Margit] foglalkozott a gyakorlóiskolákba beírt, mintegy 170 tanulóval.

A tanári kar tagjai voltak Nagy Vilmos igazgató ref. lelkész, középiskolai tanár, dr. Gyenge Jánosné, R. Vozáry Ilona polgári isk. tanárnő, Ritókh István polgári iskolai tanár, Varga Dezső középiskolai tanár, Pimper Elise tanítónőképzőintézeti tanár mint végleges rendes tanárok, Peiszer Etelka polgári isk. tanár és Gaál Teréz gazdasági szaktanár mint ideiglenes alkalmazású kiegészítő tanárok, óraadókként működtek dr. Simonyi Ernőné, Perné Narcise, Fráter Margit, Karácsony József tanárok, Gargya Géza ref. segédlelkész és dr. Kassay Kálmán orvos egészségügyi tanár. Jelenleg két tanszékünk üres: a Szalay Margit távozásával üresedésbe jött nyelv-történeti tanszék és a rajz-kézimunka tanári tanszék. Beiratkozott ez évben a négy osztályba összesen 65 tanuló. Ezek közül vizsgálatot tett 55 tanuló. Oklevelet nyert 19 tanítónőjelölt. Ezek közül 6 kitűnő, 6 jeles, 5 jó és 2 elégséges általános osztályzatú az eredmény ezek szerint jeles átlagban. A román tárgyakból pótképesítő vizsgálatot tett hét növendék Kántori képesítést nyert egy. Munkánk zavartalan ütemben haladt egész éven át.

s a szorgalmi időt karácsonykor és husvétkor két ízben összesen 4 heti fűtési kényszer-szünet rövidítette meg. Sulyosbítólag hatott munkánkra az is, hogy tantestületünk egészségi állapota nem volt kielégítő, — de a tanulmányi eredményt ez a körülmény, minihogy a megfelelő pótlásokról minden tanár gondoskodott — egyáltalában nem befolyásolta kedvezőtlenül. Ugyanezt nem mondhatjuk el a tanulók egészségi állapotáról. Ott bizony egy-két esetben nem kielégítő eredményt okozott a tanulmányokban való elmaradás. A tantestület lelkiismeretes buzgósággal végezte a hatáskörébe tartozó munkát, tanított és nevelt változatlan hűséggel jól értékelve és ismerve a felekezeti nevelés nagy jelentőségét, kivált a jellemképzés szempontjából. Növendékeink csekélyebb létszáma lehetővé tette, hogy minden egyes tanulóval minden tanítási órán behatóan foglalkozzunk s jóformán egészen egyéni nevelési eljárás alkalmazhattunk aminek kedvező hatása és eredménye abban mutatkozott, hogy az egyébként nagyobb részben gyenge szellemi színvonalu és betegség miatt is sokat mulasztó tanulók átlagos tanulmányi eredménye jeles lett.

Ifjusági ünnepélyt csak okt. 31-én rendeztünk a reformáció emlékére templomunkban a polgári leányiskolával együttesen.

Iskolánk tanulmányi rendjének ellenőrzését az igazgatótanács részéről Sulyok István ig. tanácsi elnök végezte, aki két ízben 6 tanórát látogatott meg.

Ifjusági egyesületeink közül az Önképzőkör és Segítőegyesület működtek.

Az Önképzőkör vezető tanára Pimper Elise volt, kinek elnöklése alatt 1 alakuló, 7 rendes és 7 választmányi ülést tartottak. A rendes gyűlések tárgyai: önálló dolgozatok, szavazatok, ének, zeneszámok és felolvasások voltak. Önálló dolgozatokat írtak: Csizsár Margit III. o. t., Széles Cornélia III. o. t., Mártonffy Mária IV. o. t. és Katz Klára IV. o. t. A versenyszavazat pályadíját Kulcsár Margit IV. o. t. nyerte el. Pályadíjnyertes értekezéseket írtak a neveléstudományok irodalom és természettudományok köréből Mártonffy Mária IV. o. t., Katz Klára IV. o. t. és Csizsár Margit III. o. t. Nyilvános ünnepélyt az Önképzőkör ez évben nem rendezett.

A Segítőegyesületet a tanárikar részéről Peisler Etelka vezette. Könyvsegélyben 40 tanuló részesült. A használatra kiadott könyvek értéke — mai értékelés szerint — 7 8000 lei volt. Tandijsegélyképen 380 leit adott ki az egyesület. Kiadtunk ezenkívül még 800 lei tandijsegélyt, intézetünk egy magát megnevezni nem akaró régi barátja és jótévője bőkezűségéből, akinek rokonérzéséért ezúton mondunk a segélyezettnek nevében is hálás köszönetet. Böszörményi Lajos 30 koronányi, 1918-ból maradt adományát adományozó intenciója szerint ez évben adtuk ki Mártonffy Mária IV. o. tanulóknak, mint a legjobb írásbeli dolgozatok készítőjének. A Leányegyesület ez évben nem volt megalakítható.

Az egyesületek sorában kell felemlítenem azt az áldásos eredményekben gazdag munkakört, mely a kis gyermekek vallásos nevelésének elmélyítésével kiszámíthatatlan értékű magvetése a jövőnek — a vasárnapi iskolát. Ennek ve-

zetésében Homolya Etelka gyakorlóiskolai tanító-nő és Nagy Vilmosné urnő buzgólkodtak. A vasárnapi iskolát 30—40 gyermek látogatta s a felváltott tanító vezetők munkáját nagyon megnehezítette a gyermekek között a nagy különbség és a munkatársak hiánya.

Ha több érdeklődést tudna a vasárnapi iskola kiváltani a református egyház felnőtt tagjai között s az érdeklődők megfelelő előkészület és lelki hajlandóság révén munkát is vállalnának minő nagyszerű pótlása lehetne a vasárnapi iskola a hiányzó és anyagi erőtlenség mint kellő számban soha sem szervezhető református kisdóvodáknak városban és falun egyaránt. Az intézet vezetősége a szervezés munkáját szívesen vállalta és vállalná a jövőben is — de sajnos, a sok munkához elenyésző csekély eddig a munkás.

Az anyagi gondokkal ez évben a tavalyinál fokozottabb mértékben kellett küzdenie a fenntartó testületnek és a tanároknak is. A tanárikar ismét hálával tapasztalta a fenntartó testület s ennek élén Sulyok István ig. tanácsi elnök és dr. Thury Kálmán ig. tanácsi alelnök méltányos megértését, de a nincstelenség oly nagy, hogy ismét csak kölcsönök fedezhették a szükségleteket, mert a fenntartási segélyek mérve az egyházmegyék részéről a régi s ez is nagy erőfeszítés sel gyűl be, mert az egyházmegyéknek terhei és bajai is nagyok. Az intézetünk sorsát féltő gond- dal és figyelemmel kíséző egyházi és világi tan- ügybarátok tájékoztatására felemlitem és kérdem, lehetséges-e fenntartani egy intézményt évi 450 leies járulékkal akkor, mikor az iskolaszolga egy havi fizetése 400 lei, élhet-e egy intézmény so- káig, mely fenntartási járulékokból összesen évi 18,000 leit [ebből egyházkerületi 15,000 lei] s tandijból évi 28 000 leit vesz be, akkor, amikor egyedül a fűtési és világítási tétel évi 30,000 leit tesz ki s a személyzet fizetésére évi 100,000 lei fordítatik, pedig középfokú szakiskolánk tanárai így is elemi iskolai tanítói fizetésért szolgálnak.

Az egyház veteményes kertjéért, az iskolá- ért lelkesedni tudó lelkek, mintha apocalyptikus távolságban lennének tőlünk.

Itt-ott lendül egy-két bőkezű gesztus, amely 4—5000 leit juttat óriási rezsinkhez, amiért hálá- sak is vagyunk a váradi és mezőtelegi egyhá- zak vezetőségeinek, de mikor ezek is lehanyatlá- nak, nem látunk sehol segítő kezeket, nem hal- lunk sehol visszhangot segélykiáltásunkra, melyek pedig a bihari egyházmegye közgyűlésének színe előtt fakasztott ki belőlünk a nyomasztó kény- szerűség. Mit gondolnak a mi atyánkfiai és ba- rátaink? ki fog a református egyház részére tanítókat és tanítónőket képezni? — s ha nem lesznek saját nevelésű- tanítóink és tanítónőink, remélhetünk e kedvező szeleket, mely a hithűség biztos révpártjába viszi a bölcsészeti rendszerek és világnézetek háborgó tengerének titáni hul- lámai között vergődő lelkeket?!

A veszedelmeket nem elég meglátni, tenni is kell azok megelőzésére és kikerülésére. A román állam a felekezeti iskoláknak az államiakkal való egyenjoguságát elismerte, a saját sorsunk tehát a saját kezünkben van. Ha tudunk áldozni isko- lai, a református egyház élni fog, ha sor-

vadni hagyjuk iskoláinkat, akkor a református egyház feje felett is megkondul rövid időn belül a halál harangja!

Videaut consules!

Nagyvárad, 1921 július 7.

Nagy Vilmos,

ref. tanítóképzőintézeti igazgató

Nyílt levél

Tudomást vettem a nagyszalontai egyház megye következő határozatáról: „Egyházmegyénk közgyűlése Kalas Ferenc és 14 lelkészársának indítványát magáévá teszi s azon kéréssel fordul a püspökhelyetteshez s általa az egyházkerületi értekezlethez, hogy az „Egyházi és Iskolai Szemle”-t sértő modorának megváltoztatásával hozassa anyaszentegyházunk elveivel összhangba.”

Kötelességemnek tartom, hogy nyilatkozzam azokra a cikkekre és az állításokra „sértő modorra”, amelyek megváltoztatását kérik, mivel azok nincsenek „összhangban anyaszentegyházunk elveivel”. Ugy értesültem, hogy Nagy Károly erdélyi püspök és a Baltazár contra Jánosi ügy jellemzésére vonatkoztak ezek a kifogások.

Lássuk a Nagy Károly-ügyet. Az történt, hogy egy ember kétféleképpen beszélt, az írás szerint kétfelé sántikált. Ha ezt egyszerű ember egyszerű körülmények között teszi, senki sem fogja szépnek nevezni eljárását. Ugy érzem, hogy vezető és felelősséggel teljes állásból, hitrokonok között ez a mód még kirívóbb, még megrovandóbb. Erről a tényről úgy kellett írnom, amilyen volt maga a tény. Fájt úgy nekünk a Nagy Károly emberi gyöngesége, mint neki a mi éles hangunk. Volt reánk olyan lesújtó a benne való csalódásunk, mint a tényeket tudomásul venni nem akaróknak hangomon való megütközése.

Nem sértegetésről, vagy sérteni akarásról van ott szó, hanem olyan tények megállapításáról, amelyek nem voltak helyesek, amelyeknek nem lett volna szabad megtörténniök. Az igazság kiméltlen kimondása fájhat, de azt eddig elfogulatlan emberek nem tartották „sértő modornak”, még kevésbé állították „anyaszentegyházunk elveivel összhangban nem levőnek.”

A Baltazár contra Jánosi ügy ma a tisztántuli terület legkínosabb kérdése. Szétszakasztja nemcsak a debreceni egyház tagjait, hanem két pártba tépi a terület lelkészi karát és gyülekezeteit is. Meggondolatlan lépés és megbocsáthatatlan vétek volna ezt a tüzet közénk is átlátni. Szerető gonddal kell ápolnunk minden szálát, amely a magyarságot, elsősorban a magyar reformátusságot megbonthatatlan szoros egységbe fűzi. Ezt követeli tőlünk létérdekünk; egész jövőnk. Azzal kell leszámolnunk azért, hogy a Bal-

tazár és Jánosi ügy. ha világnézetek harcának vagy ellentétes politikai irányzatok mérkőzésének tekintjük is, — reánk nézve a múlté. Mi leszádkadtunk abból az egységből, abból a szervezetből, ahol ennek elintézése talán válságos lehet, de nekünk önálló alakulatunkban és egy másik állam keretei között egészen mások a teendőink és feladataink. És ha egyénileg egyikünk Baltazárnak, másikunk Jánosinak ad igazat vagy hozzá áll közelebb, az legyen kinek-kinek olyan egyéni nézete, mint mondjuk, az izlése, amelyről non est disputandum. Ebben a nézetben írok én úgy Baltazárról, mint Jánosiról. És ha Baltazárról azt írtam, hogy ő incassálta Jánosit, azt elismerem, hogy egyoldalú, Jánositól nyert információ alapján tettem, de a legnagyobb barátom az igazság lévén, azonnal helyre fogom azt igazítani, mihelyt erre kétségtelen bizonyítékaim lesznek, de ilyenek azt hiszem, Kalas Ferencnek, sőt 14 társának sincsenek, mert előállottak volna vele. A fenti határozattal akarják a tekintélyeket megvédeni Kalas Ferenc barátomék. Nem tudom, mennyiben áll ez összhangban anyaszentegyházunk elveivel? A református egyház elvei szerint ugyanis csak isteni tekintély van, emberi tekintély nincs. Ha mégis, valakit különösebb tiszteletre méltatunk, azt annak érdeme adja meg és nem a mi hizelgésünk. Mennél inkább előtérbe helyezi valaki az emberi tekintélyeket, annál inkább háttérbe szorul az Isten tekintélye. Az Istenben való keresztény hit és bizalom helyére a kegyenc bizalom lép. A református egyház elveivel semmi sem áll nem nagyobb ellentétben, mint a „meudikáns” modor és nem volna reánk semmi olyan lealázó, mintha ezt a lealázást magunk tennénk meg magunkkal émelgő hizelgésünk, hazug dicsériádák által esetleg püspökeinkkel szemben, akik anyaszentegyházunk elvei szerint: „primus inter pares”-ek.

A megváltozott viszonyok között különösen határozott hangon kell szólanunk, nyitott szemmel kell néznünk és egyenes gerinccel kell járnunk azon az uton, amelyet Isten kijelölt számunkra. Ne tekingessünk hátrafelé és ne fájjon az igaz beszéd és az erős hang, mert nemes és tiszta légkörben fejlődhetnek. A valódi érdemet én becsülöm legtöbbre, de a hibák előtt nem tudok szemet hunyni, mert a bírálat az egyéneknek és az intézményeknek a megjavulás módja. Azt szeretném, hogy a tekintélyek vak balványozása helyett az őszinte tisztelet fűzne bennünket előjáróinkhoz, közöttünk, elsősorban a lelkészek között pedig valódi atyafiságos szeretet lakoznék. Ekkor meg fogjuk érteni egymást. Így legyen!

Igaz tisztelettel és szeretettel vagyok

Tarnóczi Lajos, felelős szerkesztő.

Egyházi hírek

A királyhágóntuli egyházkerület értekezletét s ezt követőleg egyházkerületi közgyűlését aug. 16-ra hívta össze Sulyok István Nagyváradra. Az értekezlet az önálló kerületi alakulás kérdésében fog határozni, míg az egyházkerületi közgyűlés a szavazást fogja elrendelni az egyházkerületi tisztségekre.

Lelkészszállások. Magyarákra a Balogh Imre nyugalomba vonulásával megüresedett lelkeszi állásra Kulcsár Dezső piskolti segédlelkészt választották meg meghívás útján. Nagyváradon G. Nagy Béla eltávózása folytán vallásitanító segédlelkésznek Varga Gedeon fugyivásárhelyi rendes lelkészt választották meg. Szokatlan dolog ez, amelynek magyarázata a presbyteriumoknak az esperesi jelentésben vázolt magatartása. Egyébként hihetetlen volna, hogy valaki rendes lelkészi állását miért cseréli fel a bizonytalan segédlelkészi állapottal. Egészségtelen helyzet fanyar gyümölcse ez. Talán akkor volna üdvös következménye, ha rendszeres vallásitanító lelkészi állások szervezésére vezetne. Bár így lenne!

Nagy vihar vonult végig a mult hetekben Kismarján és ez alkalommal a torony faalkotórészeit teljesen lesodorta és ezzel nagy kárt okozott a gyülekezetnek.

25 éves tanítói jubileum. Kocsis József berettyószéplaki kántortanító 25 éves szolgálata alkalmából volt tanítványai, barátai és tisztelői július 3 án szépen sikerült estélyt rendeztek. Az estély résztvevői Kocsis József nevére azonnal adakozás útján 650 lei alapítványt tettek, amelynek évi kamatait szegény tanulók tankönyvekkel való ellátására fordítják. Kocsis József erejének és munkabírájának ma még olyan teljességében van, hogy az isteni gondviseléstől bizton remélhetünk számára újabb 25 esztendő. Eddigi sikeres buzgóságának jelei a diszes templomkerítés, amelyen belül a szép rend méltóvá teszi Széplakot nevére. Isten adjon minden egyháznak Kocsis Józsefhez hasonló kántortanítót, őt pedig tartsa meg egyházunk javára és dicsekedésére hosszú, hosszú időre.

Hivatalos rész

799 - 1921.

Körlevél

a Nagytiszteletű Esperes és Lelkész Urakhoz!

A közoktatásügyi miniszterium kolozsvári államtitkárságának 19825—1921. VI. számú körrendeletét tudomás és további intézkedés céljából a következőkben közlöm: **Esperes Ur!** A 14319—1921. sz.

rendeletünk kiegészítéseken van szerencsém értesíteni, miszerint a bukaresti közoktatásügyi miniszterium 53434—1921. sz. rendeletével hozzájárult ahhoz, hogy az összes nyilvánossági joggal bíró felekezeti iskoláknál alkalmazott tanárok, tanítók és mesterek a féláru vasuti jegy váltására jogosító arcképes igazolvány élvezetbe jussanak. A tanszemélyzet érdekében az iskola igazgatója mindig egyenesen a bukaresti közoktatásügyi miniszterhez fordul a 14319—1921. sz. rendeletben előírt módon. A tanulókért azonban minden egyes esetben egyenesen a közlekedésügyi miniszteriumhoz kell fordulni Bukarestbe, mely alkalommal a könyvekkéért járó 1 leu díjnak bármely vasuti pénztárba történt befizetését igazoló elismervény mellékelendő. Államtitkár A. Ciorie."

T ljes tisztelettel

Nagyvárad, 1921 augusztus 4.

Sulyok,
esperes, püspökhelyettes.

816 - 1921.

Körlevél

Nagytiszteletű Esperes Ur:

Közlöm a közoktatásügyi miniszter urnak iskolánk berendezkedése tárgyában kiadott 6631—1921. számú körrendeletét:

1. A főhatósága alá tartozó minden iskolában 1921. szeptember 1 re Ófelsége I. Ferdinánd arcképe és Románia címere kifüggesztendő. Az iskolaépületen levő feliratnak az állam nyelvén is meg kell lenni s az iskolák pecsétjét is két nyelven [románul és magyarul] kell elkészíttetni.

2. Az ideiglenes használatra még engedélyezett tankönyvekből törölendők mindazon részek, amelyek a román állam vagy az itt lakó népek ellen szólnak s azok a jelenlegi politikai helyzetnek megfelelően igazítandók ki.

3. Minden tantárgyból — amint lehetséges — a Románia területén kiadott tankönyv vezetendő be.

4. Az ifjusági könyvtárakat is revízió alá kell venni s a viszonyoknak meg nem felelő vagy bántó tartalmu könyvek kiselejtezendők. A középfoku iskolák ifjusági könyvtárába, minthogy a tanulók a román nyelvet itt már tanulják, megfelelő számú románnyelvű ijl. irodalmi termék is felveendő.

5. A román nemzeti vonatkozásu tárgyak az állam követelményeinek megfelelő módon és órászámában tanítandók.

6. A román nyelvet a középfoku iskolákban csak azok taníthatják, akiknek erre törvényes képesítésük van vagy e nyelvet tökéletesen értik [az elemiben e tárgy nem taníttatik].

7. Az iskolákban az állam által elrendelt, következő hivatalos szünetek tartandók meg: a fejedelemségek egyesülése [január 24.] Románia függetlenségének kikáltása [május 10.] Mária királyné, Ófelsége.

nek névünnepe [július 22] Ferdinánd király Öfelségének névünnepe [augusztus 11] Ferdinánd Öfelségének Románia királyává való kikiáltása [szeptember 28] Mária királyné Öfelségének születése napja [október 16] E dátumok ó naptár szerint értendők.

8. A középfoku iskolákban a fiúk és lányok együtt nevelése tilos.

9. A magyar történelem külön tantárgyként nem szerepelhet és csakis a világtörténelmi vonatkozásban tárgyalható, az egyetemes történelem keretében.

10. Az ifjúsági önképző [irodalmi] körök alapszabályait 1 példányban minden középfoku iskola igazgatója szeptember hó folyamán terjessze fel a közoktatásügyi államtitkársághoz.

11. A felekezeti iskolákban tanítandó érekek jegyzékének összeállítására Ritoók István zenetanár elnöksége alatt Sulyok Ilona énektanító, Gerencsér József és Juhász Károly énekvezérek által álló bizottság küldet ki, e bizottság munkálata a közoktatásügyi államtitkársághoz felterjesztetik.

Minden középfoku iskola igazgatója, minden elemi iskola iskolaszéke vagy igazgatója tartozik ezen egyházkerületi határozat végrehajtásáról az illetékes kir. tankerületi főigazgatóságot vagy kir. tan-

felügyelőséget f. évi augusztus 15-ig részletes kimutatásban tájékoztatni.

Teljes tisztelettel

Nagyvárad, 1921 július 27.

Sulyok,
esperes, püspökhelyettes.

Pályázat

az ágyai református elemi népiskola II. kántortanítói állására. Évi javadalom: 1. Készpénz az egyház pénztárából 125 lei. 2. Készpénz a polgári község pénztárából 100 lei. 3. 8 kat. hold 1564 □-öl szántóföld hasznélvezete. 4. Négy darab legelőföld a közös legelőben. 5. 1830 liter buza. 6. 1830 liter tengeri vagy árpa. 7. 24 öméter tűzifa befuvározással. 8. Lakás és kert. Köteleesség: A hozzá utalt min. en napi és ismétlődő iskolás gyermekek tanítása, éneklés vezetése temetésen, templomban orgonával, segédkezés az egyházközségi irodában, istentisztelet végzése lelkész akadályoztatása esetén, közreműködés évenként néhány vallásos estén. Jelige: egymással egymásért s népünkért élünk és dolgozunk! Pályázók okmányait szept. hó 15-ig a lelkész hivatalához küldjék. Ágya (Aradmegye u. p. Kisjenő) 1921. augusztus hó 5. Fogarassy Bálint, ref. lelkész.

Eredeti angol szövetek, bélésárak, szabókellékek legolcsóbb bevásárlási forrása

SCHNEIDER ÉS MIHELFI

Ferdinánd király- (Rákóczi-) út 10. Széchenyivel szemben.

Koporsók,

sírkoszorúk

és mindenféle

temetkezési áruk

legolcsóbban kaphatók

Maklár Gyula

üzletében

Oradea-Mare - Nagyvárad

Ferdinánd király (Rákóczi) - út

24. régi honvéd lakotanya épület

Elvállalja házak eladását, kezé-
lésését.

KÖLCSÖNT folyósított

ingatlanokra. — lpartelepéket,
gyárakat, üzleteket közvetít.

Utleveleket

Buka-estben a leggyorsabban
vizumoztat, valamint export-
import permis ügyekben eljár a

Feledi bank és ügynökség

Str. Josif Vulcan (Nagy Sándor-utca) 4. sz.

Steiner Viktor

finom sütdéje, Ferdinánd
király (Rákóczi) -út 23. sz.

KÉSZIT: karlsbadi- és gyermek
étszersültet, kapha-
tók minden jobb fü-
szer üzletben. Graham
gyógy-kenyér, fehér,
szaló és barna ke-
nyér, luxus sülemé-
nyek naponként fris-
sen kaphatók.

**Idegen kenyerek sütését
elvállalom.**

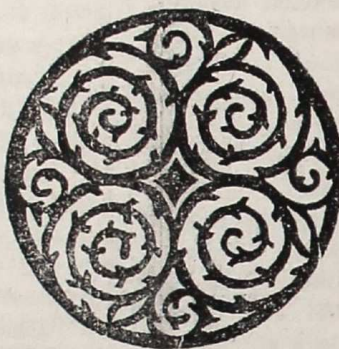
HERCZ IMRE

disznózsir és szalonna nagykereskedő
ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD.

Iroda: Ferdinánd király- (Rákóczi-) út 12.
Raktár: Str. Vlahuta [Szent János-utca] 32

Napi árban szállit szavatosság mellett bér-
mentve bármely állomásra:

**I-a 3 táblás fehér sózott szalonnát
és szavatolt füstölt disznózsirt.**

Legjobb minőségű papirból készült, elsőrangú csinos, tiszta
kivitelű magyar, német, diktandó és kockás írkák kaphatók

BÉRES KÁROLY

KÖNYV- ÉS MŰNYOMDÁJÁBAN (PAPIR GYÁRI RAKTÁR)

☀ ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD ☀

FERDINÁND KIRÁLY- (RÁKÓCZI-) UT 14. ◦ APOLLÓ PALOTA MELLETT.

